ZARZĄDZENIE NR 19
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA
W OLSZTYNIE

z dnia 25 kwietnia 2017 r.

w sprawie ustanowienia zadań ochronnych
dla rezerwatu przyrody „Borki"

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, 2249 i 2260) zarządza się, co następuje.

§ 1. Ustanawia się na 5 lat zadania ochronne dla części rezerwatu przyrody „Borki", włączonej na podstawie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 28 stycznia 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Borki", zwanej dalej „rezerwatem", o powierzchni 205,18 ha w oddziałach:

- 20A, 20Ba (część), h, 35c, d, f, g, 41A, 41Ba, b (część), 65A, 65B, 90Aa, obręb leśny Borki, Nadleśnictwo Borki,

- 172b, f, d, obręb leśny Przerwanki, Nadleśnictwo Borki,

- 207f, j, k , obręb leśny Czerwony Dwór, Nadleśnictwo Czerwony Dwór.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

1. identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, które są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia;

2. opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, które są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia;

3. wskazanie obszarów objętych ochroną czynną.

§ 3. Obszar rezerwatu, w części dla której ustanawia się zadania ochronne, objęty jest ochroną czynną.

§ 4. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie.

§ 5. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Olsztynie

Agata Moździerz

Załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 19
Regionalnego Dyrektora Ochrony
Środowiska w Olsztynie
z dnia 25 kwietnia 2017 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków.

L.p.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
1.	Masowe wydzielanie się posuszu świerkowego spowodowane wzmożonym rozwojem korników mogące doprowadzić do rozpadu drzewostanów świerkowych w rezerwacie	Ograniczanie rozwoju korników poprzez usuwanie z terenu rezerwatu drzew zasiedlonych, stanowiących źródło rozprzestrzeniania się owadów. Wywieszanie pułapek feromonowych
2.	Nadmierny rozwój drzew gatunków lekkonasiennych oraz krzewów na potencjalnych siedliskach grądów, łęgów oraz olsów. Zagrożenie stabilności i odporności drzewostanów na czynniki abiotyczne środowiska (wiatr, okiść)	Usuwanie drzew gatunków lekkonasiennych oraz krzewów w celu odsłonięcia gatunków charakterystycznych dla grądów, olsów i łęgów oraz przerzedzenie nadmiernie przegęszczonych partii młodników
3	Zalewanie cennych siedlisk przyrodniczych: torfowiska przejściowe i trzęsawiska *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*, grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum*, bór sosnowy bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum sylvestris*, borealna świerczyna bagienna *Sphagno girgensohnii-Piceetum*, łęg olszowo-jesionowy *Fraxino-Alnetum* w wyniku działalności bobrów	Monitorowanie tam bobrowych oraz poziomu spiętrzonych wód. Podejmowanie działań zmierzających do utrzymania odpowiednich stosunków wodnych poprzez regulację poziomu wód lub ograniczanie populacji bobra
4.	Uszkodzenia drzewostanów przez żubry w okresie zimowym	Ochrona drzewostanów przed szkodami wyrządzanymi przez żubry poprzez zimowe dokarmianie. Utrzymanie optymalnej liczebności populacji żubra według założeń opracowania „Program gospodarowania populacją żubra w Puszczy Boreckiej" (M. Mellin, K. Wyrobek, W. Olech 2009) oraz ustaleń Komisji Hodowlanej
5.	Zanikanie żerowisk żubra w wyniku zarastania łąki śródleśnej roślinnością drzewiastą	Wykaszanie pielęgnacyjne zapobiegające sukcesji łąki roślinnością drzewiastą
6.	Ryzyko wystąpienia pasożytów oraz chorób zakaźnych i inwazyjnych w populacji żubra	Przeprowadzenie niezbędnych zabiegów weterynaryjnych oraz budowa zagrody kwarantannowej
7.	Występowanie oraz rozprzestrzenianie się gatunku obcego geograficznie (dąb czerwony *Quercus rubra*) wpływającego negatywnie na stan zachowania siedlisk grądowych	Usuwanie obcego geograficznie dębu czerwonego z terenu rezerwatu

8.	Zagrożenia dla bezpieczeństwa osób poruszających się po drogach spowodowane przez zamierające i przewracające się drzewa. Uszkodzenia przepustów drogowych i dróg uniemożliwiające szybką interwencję w czasie wystąpienia pożaru	Usuwanie złomów, wywrotów oraz drzew obumarłych znajdujących się przy drogach. Remont dróg i przepustów drogowych na terenie rezerwatu. Utrzymanie przejezdności dróg poprzez remont dróg i przepustów drogowych przycinanie drzew i krzewów utrudniających przejazd
9.	Zagrożenie dla bezpieczeństwa osób spowodowane agresywnym zachowaniem rannej zwierzyny	Dochodzenie postrzałków w celu zmniejszenia cierpienia. Tropienie i uśmiercenie zwierzyny łownej postrzelonej poza granicami rezerwatu przyrody
10.	Brak funkcji orientacyjnych z powodu zatarcia znaków informacyjnych	Odnawianie słupków granicznych

Załącznik nr 2 do zarządzenia Nr 19
Regionalnego Dyrektora Ochrony
Środowiska w Olsztynie
z dnia 25 kwietnia 2016 r.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań.

L.p.	Rodzaj działania ochronnego	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja zadań ochronnych (oddział)
1.	Usuwanie świerków zasiedlonych przez korniki mogące doprowadzić do rozpadu drzewostanów świerkowych w rezerwacie	2,55 ha 2,18 ha	Obręb Borki: 20Ah 35c
	Wywieszanie pułapek feromonowych	Wg potrzeb 2,55 ha 17,25 ha 2,18 ha 1,03 ha 27,81 ha 2,97 ha	Obręb Borki: 20Ah 20Ba 35c 35d 65Aa 65Bc Obręb Przerwanki: 172f
2.	Usuwanie drzew gatunków lekkonasiennych (z możliwością zagospodarowania drewna) oraz krzewów (brzoza, osika, wierzba, leszczyna, itp.) w celu odsłonięcia gatunków charakterystycznych dla grądów, olsów i łęgów (dąb, grab, lipa, klon, olsza, jesion, świerk) oraz przerzedzenie nadmiernie przegęszczonych fragmentów młodników do momentu uzyskania przez nie odporności na czynniki abiotyczne środowiska	1,29 ha 1,17 ha 3,28 ha 1,17 ha 0,90 ha 1,73 ha 1,11 ha	Obręb Borki: 20Ac 20Ad 20Ag 41Ba 65Ac 65Ad Obręb Przerwanki: 172f
3	Monitorowanie tam bobrowych oraz poziomu spiętrzenia wód. Rozbiórka tam bobrowych, mocowanie syfonów w tamach bobrowych, ograniczanie populacji bobra	Według potrzeb	Obszar rezerwatu (205,18 ha)
4.	Dokarmianie żubrów w okresie zimowym	Według potrzeb	Obręb Borki: 20A, 20B, 41A, 41B, 65A, 65B, 90A
	Utrzymywanie i remont istniejących paśników i koryt dla żubrów	Według potrzeb	Obręb Borki: 90A
	Regulacja liczebności stada żubrów i poprawa warunków sanitarnych	W zależności od ustaleń Komisji Hodowlanej i decyzji GDOŚ	Obręb Borki: 20A, 20B, 41A, 41B, 65A, 65B, 90A

	Monitoring wielkości stada żubrów oraz jego struktury wiekowej i płciowej	Według założeń opracowania „Program gospodarowania populacją żubra w Puszczy Boreckiej" (M. Mellin, K. Wyrobek, W. Olech 2009) oraz ustaleń Komisji Hodowlanej	Obręb Borki: 20A, 20B, 41A, 41B, 65A, 65B, 90A
5.	Wykaszanie śródleśnej łąki. Użytkować w terminach zgodnych z programem rolnośrodowiskowym	0,86 ha	Obręb Borki: 20Ai
6.	Przeprowadzanie niezbędnych zabiegów weterynaryjnych żubrów	W zależności od potrzeb	Obszar rezerwatu (205,18 ha)
	Budowa zagrody kwarantannowej z infrastrukturą w celu odizolowania żubrów podejrzanych o choroby	Zagroda z desek o powierzchni 45 arów i wysokości 2 m oraz magazyn paszy	Obręb Borki: 90Aa
7.	Usuwanie dębu czerwonego (z możliwością zagospodarowania drewna)	W zależności od potrzeb na powierzchni 16,15 ha	Obręb Borki: 65Ba
8.	Usuwanie drzew rosnących w odległości do 40 m od dróg, które stwarzają zagrożenie dla osób poruszających się po drogach, usuwanie wywróconych drzew z dróg (z możliwością zagospodarowania drewna). Remont dróg i przepustów drogowych	W zależności od potrzeb	Przy drodze Kruklanki – Czerwony Dwór od granicy Nadleśnictwa Czerwony Dwór do Leśnictwa Zawady oraz z odgałęzieniem do wsi Jeziorowskie
9.	Tropienie i uśmiercenie zwierzyny łownej postrzelonej poza granicami rezerwatu. O konieczności wejścia na teren rezerwatu przyrody należy poinformować RDOŚ w Olsztynie i Nadleśnictwa Borki i Czerwony Dwór	W zależności od potrzeb	Obszar rezerwatu (205,18 ha)
10.	Rewitalizacja historycznych kamiennych słupków granicznych i kierunkowych w celu zachowania wartości historycznych i kulturowych	Poprawa osadzenia, odmalowanie napisów	Wszystkie obiekty na skrzyżowaniach dróg i linii oddziałowych

UZASADNIENIE

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Borki" jest wykonaniem delegacji ustawowej wynikającej z art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.).

Rezerwat przyrody „Borki" posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 306 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 października 2001 r. w sprawie ustanowienia planów ochrony dla rezerwatów przyrody (Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 104 poz. 1482).

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 28 stycznia 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Borki" dokonano powiększenia rezerwatu przyrody „Borki". Obowiązujący plan ochrony obejmuje tylko tereny sprzed powiększenia rezerwatu przyrody. Niniejsze zarządzenie ustanawia zadania ochronne dla części rezerwatu nie objętej tym planem ochrony. Ochroną czynną objęto obszary nowo włączone do rezerwatu przyrody „Borki" o powierzchni 205,18 ha. Powiększono rezerwat przyrody o tereny będące w znacznej części zimową ostoją żubrów. Przed powiększeniem rezerwatu Nadleśnictwo Borki na tych obszarach wykonywało niezbędne działania służące utrzymaniu populacji żubra w dobrej kondycji zdrowotnej. Zadania ochronne przedmiotowego rezerwatu przyrody umożliwiają wykonanie prac polegających na utrzymaniu i remoncie magazynów paszy i zagrody kwarantannowej, dokarmianiu żubrów, wykaszaniu znajdującej się na terenie rezerwatu łąki, przeprowadzeniu niezbędnych zabiegów weterynaryjnych, regulacji liczebności stada żubrów, usuwaniu świerków zasiedlonych przez korniki, wywieszaniu pułapek feromonowych na korniki, wykonaniu zabiegów pielęgnacyjnych w młodych drzewostanach, usuwaniu tam bobrowych, usuwaniu dębu czerwonego, dochodzeniu postrzałków, odnawianiu słupków granicznych.

Na większej części obszaru objętego ochroną czynną nie planuje się wykonywania zabiegów w drzewostanach, dzięki czemu w tej części rezerwatu również będą zachodziły naturalne procesy przyrodnicze. Zabiegi polegające na usuwaniu drzew (cięcia pielęgnacyjne, usuwanie gatunku geograficznie obcego – dębu czerwonego, cięcia sanitarne) zaplanowano jedynie w drzewostanach zniekształconych na łącznej powierzchni 32,22 ha (7,3% powierzchni rezerwatu). Zabiegi te wpłyną korzystnie na odtworzenie fragmentów siedlisk grądu subkontynalnego *Tilio-Carpinetum* oraz na poprawę ich stanu zachowania. Na wniosek Nadleśnictwa Borki dopuszczono możliwość wykonywania cięć sanitarnych w dwóch wydzieleniach o powierzchni 4,73 ha (1% powierzchni rezerwatu), w których znajdują się drzewostany sztucznego pochodzenia o dominującym udziale świerka. Skala tych cięć jest minimalna i nie powinny one wpłynąć na zubożenie bazy żerowej dzięcioła trójpalczastego. Poprzez usuwanie z terenu rezerwatu świerków zasiedlonych przez korniki ograniczone zostanie źródło rozprzestrzeniania się owadów. Dodatkowo w celu ograniczenia liczebności korników dopuszczono możliwość wywieszania pułapek feromonowych.

Zgodnie z tym art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia w drodze zarządzenia zadania ochronne dla rezerwatów przyrody, dla których nie ustanowiono planów ochrony.

Przedmiotowe zarządzenie obowiązuje do 24 kwietnia 2022 r.

p.o. Z-cy REGIONALNEGO DYREKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Olsztynie
Regionalny Konserwator Przyrody

Małgorzata Krupa